

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา เป็น เครื่องมืออันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ หากกำลังคนมีคุณภาพและศักยภาพสูงก็จะทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุที่การศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคน ดังนั้นรัฐบาลจะต้องจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพตามต้องการ

การสร้างคนให้มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการ จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก โดยจะต้องสร้างคนที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ ให้พอเหมาะกับความต้องการของสังคมและประเทศ ซึ่งจะต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพในทุก ๆ ระดับการศึกษา เพราะว่า การศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้แรงงานมนุษย์ในทุกๆ ระบบเศรษฐกิจพัฒนาให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ และมีคุณค่าต่อเศรษฐกิจอย่างมหาศาล (กรมการฝึกหัดครู, 2517: 341) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งอยู่ในวัยที่กำลังร่างกายแข็งแรง มีความเจริญทางสมอง เกือบถึงขีดสุด พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต (พริลล์ หันนาคินท์, 2521: 93) จึงควรได้รับการเอาใจใส่ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอที่จะเป็นผลให้ทรัพยากรบุคคลได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ และสามารถนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติในที่สุด ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จึงควรเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนทั้งวิชาการและวิชาชีพ โดยที่การศึกษาวិชาอาชีพ มีความสำคัญยิ่งในด้านการเตรียมบุคคลให้มีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจของแต่ละบุคคล และควรจัดให้นักเรียนได้รับการฝึกให้มีทักษะพื้นฐานและประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อช่วยสร้างเชื่อมั่นใจในการประกอบอาชีพควบคู่กันไปด้วย

การศึกษาริชาอาฮิป เป็นรากฐานสำคัญในการประกอบอาชีพของประชาชน เพราะเป็นสิ่งสร้างเสริมความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคม จะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการศึกษาริชาอาฮิป โดยเฉพาะการคัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รัฐบาลได้เน้นถึงการให้การศึกษาทางวิชาอาฮิป ดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ในหมวดที่ 3 ข้อ 36 ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาว่า

การศึกษาริชาอาฮิปในระดับมัธยมศึกษา มุ่งฝึกให้นักเรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ มีความชำนาญที่จะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริงอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้รู้แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคลอีกอย่างหนึ่ง การคัดสถานศึกษาอาจจัดรวมอยู่กับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป หรือจัดเป็นเอกเทศ โดยเฉพาะ โดยเน้นการฝึกทักษะในระบบกึ่งฝีมือและระดับฝีมือ

จะเห็นได้ว่า การศึกษาริชาอาฮิปมีความสำคัญ เพราะเป็นการคัดการศึกษาที่มี การเรียนการสอนแต่ละระดับจบในตัวเอง โดยการคัดเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้มี ประโยชน์ครบถ้วนในตัวทุกระดับ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับสามารถดำรงชีพได้ด้วย ความมั่นใจในความรู้ ความสามารถของตน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2518: 10) และเพื่อให้ การพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ในแผนพัฒนาการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2520 จึงได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการศึกษา โดยให้มีการคัด และ ส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา มุ่งการกระจายสถานศึกษาทางด้านวิชาอาฮิปให้เพียงพอ กับความต้องการของกำลังคนของประเทศ พร้อมทั้งเสริมสร้างวิชาการอาฮิปในสถานศึกษาต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525: 22)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เป็นหลักสูตรที่กำหนดให้มีการเรียนวิชาอาฮิป โดยจัดให้มีการเรียนใน หมวดวิชาการทำงานและอาชีพในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดอุปนิสัย รักการทำงาน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความเข้าใจในงานและอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น มุ่งเน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะใช้ประโยชน์ในการ ประกอบอาชีพโดยตรง และเป็นพื้นฐานสำหรับการหาความรู้เพิ่มเติม หรือการศึกษาต่อในระดับ สูงขึ้นไป หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากจะกำหนดให้นักเรียนได้เรียนวิชาบังคับสำคัญ ซึ่งได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และพลานามัย แล้วยังบังคับให้เรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาฮิป

อีก 12 หน่วยการเรียน ในทุกแผนการเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนในกลุ่มวิชาเลือกตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งมีทั้งวิชาเลือกที่เป็นวิชาสามัญ และวิชาเลือกที่เป็นกลุ่มวิชาอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525: 13) สำหรับแผนการเรียนในกลุ่มวิชาอาชีพที่ทางโรงเรียนจัดให้นักเรียนได้เลือกเรียน อาจจัดตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือหลักสูตรกลุ่มอาชีพ พุทธศักราช 2524 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ร่วมกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โดยมีกลุ่มวิชาอาชีพให้เลือกอยู่ 6 ประเภทวิชา ได้แก่ เกษตรกรรม ศกกรรม ช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้นักเรียนหันมาให้ความสนใจวิชาอาชีพมากขึ้น และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ได้รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่อาจศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาให้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปประกอบอาชีพได้จริง และ/หรือนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงกำหนดให้เปิดแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 และแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 ซึ่งเป็นแผนการเรียนที่อยู่ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กรมสามัญศึกษา, 2527: ศำพ) การจัดทำแผนการเรียนทั้งสองนี้เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารภในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน และนักเรียนในท้องถิ่นนั้น นอกจากนี้ เพื่อทำให้นักเรียนได้มองเห็นถึงประโยชน์ของการเรียนวิชาอาชีพ และเพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจในวิชาอาชีพมากขึ้น คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จึงได้กำหนดขึ้นเงินเดือนสำหรับผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 และ แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเนื้อหาวิชาอาชีพในแต่ละแผนการเรียน เพื่อประโยชน์ในการบรรจุเข้ารับราชการ กล่าวคือ ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ จะได้รับอัตราเงินเดือนในระดับ 1 ขั้นที่ 4 คือ ขึ้น 1,470 บาท ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 จะได้รับอัตราเงินเดือนในระดับ 1 ขั้นที่ 6 คือ ขึ้น 1,620 บาท และผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 จะได้รับอัตราเงินเดือนในระดับ 1 ขั้นที่ 10 คือ ขึ้น 1,950 บาท จะเห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงประโยชน์ในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาและยังให้การสนับสนุน เสริมสร้างวิชาการด้านวิชาอาชีพ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาเยาวชน อันเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่ง ต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 และแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 โดยมีผลบังคับใช้ย้อนหลัง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2524 ตามหนังสือที่ ศธ. 0608/8915 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2527 แล้วนั้น ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2524 เป็นต้นมา แต่ในปีการศึกษา 2524 เป็นปีแรกที่เริ่มใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ จึงยังไม่พร้อมที่จะเปิดแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 และ แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 ตามโครงสร้าง อย่างแท้จริง แต่ได้เริ่มจัดการเรียนการสอนแผนการเรียนวิชาอาชีพอย่างจริงจังในปีการศึกษา 2525 ซึ่งเป็นผลให้มีนักเรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียน วิชาอาชีพ ในปีการศึกษา 2527 สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2526 นั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการอนุโลมให้ผู้ที่เลือกเรียนโปรแกรมวิชาอาชีพ และได้คะแนน เฉลี่ยสะสมในรายวิชาอาชีพ ถึง 2.00 เป็นผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิชาอาชีพ 1 หรือวิชาอาชีพ 2) ได้ (ตามหนังสือที่ ศธ. 0608/8915 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2527) จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 535 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2527 ได้เปิดสอนแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 เป็นจำนวน 364 โรงเรียน เปิดสอน แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 เป็นจำนวน 237 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2528 ได้เปิดสอน แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 เป็นจำนวน 256 โรงเรียน เปิดสอนแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 จำนวน 91 โรงเรียน และโดยเฉพาะในเขตการศึกษา 7 มีโรงเรียนที่เปิดสอนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด 46 โรงเรียน ได้จัดให้มีการเรียนการสอนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 และ แผนการเรียนวิชา อาชีพ 2 ในปีการศึกษา 2527 เป็นจำนวน 28 โรงเรียน และ 23 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2528 เปิดสอนจำนวน 23 โรงเรียน และ 11 โรงเรียน ตามลำดับ โดยมีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามแผน การเรียนวิชาอาชีพ 1 และวิชาอาชีพ 2 ในปีการศึกษา 2527 จำนวน 998 คน และในปี การศึกษา 2528 จำนวน 833 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 และ
แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 ในเขตการศึกษา 7 จำแนกตามประเภทวิชา และ
ปีการศึกษา (ข้อมูลจากฝ่ายสถิติและวิจัย กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา)

ประเภทวิชา ที่เปิดสอน	แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1		แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2		รวม		รวม ทั้งหมด
	ปีการศึกษา		ปีการศึกษา		ว.ช.1:ว.ช.2		
	2527	2528	2527	2528			
เกษตรกรรม	389	346	112	68	735	180	915
คหกรรม	79	43	28	42	122	70	192
พาณิชยกรรม	48	86	43	47	134	90	224
ช่างอุตสาหกรรม	110	145	87	16	255	103	358
ศิลปหัตถกรรม	38	24	49	-	62	49	111
ศิลปกรรม	-	-	15	16	-	31	31
รวม	664	644	334	189	1,078	523	1,831

จะเห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเขตการศึกษา 7 มี
นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามแผนการเรียนวิชาอาชีพเน้นหนักไปในประเภทวิชา เกษตรกรรม
คหกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาเหล่านี้
เปิดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ตามสภาพความพร้อมของทางโรงเรียนทั้งในด้านบุคลากร วัสดุ
อุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ และยังเปิดตามความต้องการในการเรียนวิชาอาชีพของนักเรียน
ซึ่งต้องการเรียนแผนการเรียนวิชาเกษตรกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแผนการเรียนวิชา
ช่างอุตสาหกรรม (ทัศนีย์ ใจชื่อ 2525: ฉ) นอกจากนี้ ยังเปิดแผนการเรียนตามสภาพ
เศรษฐกิจและความต้องการของสังคมในท้องถิ่นด้วย ซึ่งจากการวิจัยของกรมการฝึกหัดครู เรื่อง
ความต้องการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า วิชาอาชีพที่เป็นความต้องการของ
จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงปี พ.ศ. 2527-2536 ได้แก่ อาชีพธุรกิจ หัตถกรรม ทัศนศิลป์
การโรงงาน ช่างเครื่องยนต์ การอาหาร ช่างกลโลหะ ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างกลโรงงาน
ช่างปูน ช่างเสื้อผ้า ช่างเหล็ก การเงินและการบัญชี ช่างไฟฟ้า และช่างไม้ ตามลำดับ
(คณิต อาสุระ 2529 อ้างถึง กรมการฝึกหัดครู 2527: 126) ดังนั้น จะเห็นว่า วิชาอาชีพ

ทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และคหกรรม เป็นวิชาอาชีพที่สำคัญ เพราะ เป็นวิชาอาชีพที่เป็นความต้องการและตอบสนองต่อท้องถิ่นมากที่สุดในการพัฒนาคุณภาพของบุคคล ในสังคมนั้น กอปรกับเป็นวิชาอาชีพที่นักเรียนที่เลือก เรียนตามแผนการเรียนมากที่สุดเป็นจำนวน ถึง 88,989 คน ในปีการศึกษา 2527-2529 (ข้อมูลจากฝ่ายสถิติและวิจัย กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา) และในเขตการศึกษา 7 ยังเป็นศูนย์รวมของสถาบันทางการศึกษาในระดับ: อุดมศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พิบูลย์โลก) มหาวิทยาลัยศรีธรรมาลัย วิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคนิค ตลอดจนวิทยาลัยของ เอกชนต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นสถาบันทางการศึกษาที่รองรับนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลายที่สำเร็จการศึกษาทั้งสายสามัญและสายวิชาอาชีพ ในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญในการจัดการ เรียนการสอนในแผนวิชาอาชีพเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเขตการศึกษา 7 นั้น เป็นเขตที่มี โรงเรียนที่เปิดสอนแผนการเรียนวิชาอาชีพทั้งสองแผนการเรียน และมีจำนวนนักเรียนที่สำเร็จ การศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพทั้งหมดเป็นจำนวนถึง 1,689 คน โดยมีนักเรียนที่สำเร็จ การศึกษากระจายไปทั้ง 4 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และ วิชาอุตสาหกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เขตการศึกษา 7 เป็นเขตที่มีความพร้อมในการจัดแผน การเรียนวิชาอาชีพ และนอกจากนี้ เขตการศึกษา 7 ยังเป็นเขตที่มีความพร้อมในด้านสถาบัน การศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่จะรองรับผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมในด้านวิชาอาชีพที่สูงขึ้นอีกด้วย

จากจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามแผนการเรียนวิชาอาชีพเหล่านี้ ยังไม่ปรากฏ แน่ชัดว่า ได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากนักน้อยเพียงใด สามารถใช้ความรู้ด้านวิชาอาชีพ เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่ออันสูงขึ้นไป หรือออกไปประกอบอาชีพ หรือกลายเป็นผู้ว่างงาน เนื่องจาก ยังไม่มีผู้ใดติดตามผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้ว่าเป็นระบบและจริงจัง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจในการ ศึกษาติดตามและวิจัยเกี่ยวกับสภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 7 ว่าได้ใช้ความรู้ความสามารถจากการเรียนในแผน วิชาอาชีพไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาต่อ หรือไปใช้ชีวิตประจำวันได้ มากน้อยเพียงใดและผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้ได้ไปศึกษาต่อ หรือไปประกอบอาชีพ หรือเป็น ผู้ว่างงานมากน้อยเพียงใด ข้อความรู้อันได้จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาแนวทางการพัฒนา และ การปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ ในด้านความเป็นประโยชน์ที่ได้จากการนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ มาใช้ในการศึกษาต่อ ในการประกอบอาชีพ และใช้ในชีวิตประจำวัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2527 ซึ่งแบ่งเป็นประชากรย่อย 2 กลุ่ม ตามลักษณะแผนการเรียนวิชาอาชีพ ดังนี้

1.1 ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 (วช.1) ในประเภทวิชาเกษตรกรรม ว่างอุตสาหกรรม คหกรรม และพาณิชยกรรมจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2527 และ ปีการศึกษา 2528 จำนวน 1,246 คน

1.2 ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2) ในประเภทวิชาเกษตรกรรม ว่างอุตสาหกรรม คหกรรม และพาณิชยกรรม จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2527 และปีการศึกษา 2528 จำนวน 443 คน

2. ประเภทของข้อความรู้ที่ได้จากการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา แผนการเรียนวิชาอาชีพในครั้งนี้ ได้ศึกษาติดตามใน 2 ด้าน คือ

2.1 ความเป็นประโยชน์ที่ได้จากการนำความรู้และประสบการณ์ จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ ไปใช้ในการศึกษาต่อ ในการประกอบอาชีพ และในชีวิตประจำวัน

2.2 สถานภาพด้านการศึกษาต่อและสถานภาพด้านการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ

3. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

1. ตัวแปรตาม ได้แก่

1.1 ความเป็นประโยชน์ของการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1.1.1 ความเป็นประโยชน์ของการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ มาใช้ในการศึกษาต่อ

1.1.2 ความเป็นประโยชน์ของการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ มาใช้ในการประกอบอาชีพ

1.1.3 ความเป็นประโยชน์ของการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ มาใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2 สถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1.2.1 สถานภาพด้านการศึกษาต่อ

1.2.2 สถานภาพด้านการประกอบอาชีพ

1.2.3 สถานภาพด้านการประกอบอาชีพควบคู่กับการศึกษาต่อ

1.2.4 สถานภาพด้านการว่างงาน

2. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1 ประเภทของแผนการเรียนวิชาอาชีพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 แผนการเรียน คือ

2.1.1 แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 (วช.1)

2.1.2 แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2)

2.2 ประเภทของวิชาอาชีพ แบ่งเป็น 4 ประเภทวิชา ได้แก่

2.2.1 ประเภทวิชาเกษตรกรรม

2.2.2 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

2.2.3 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

2.2.4 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. รายชื่อและที่อยู่ของผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการคัดลอกรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาจากกองทะเบียนและตรวจสอบหลักฐาน กรมวิชาการ และคัดลอกที่อยู่ของผู้สำเร็จการศึกษาจากฝ่ายทะเบียนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นข้อมูล ที่ถูกต้อง

2. ผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ เป็นผู้ที่มิใช่ภาวะ อายุอยู่ในชั้น บรรลุนิติภาวะแล้ว และยังเป็นผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ซึ่ง สามารถประเมินความเป็นประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ จากแผนการเรียนวิชาอาชีพ ได้ และให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริง

ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อความรู้จากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 643 คน ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด เนื่องจากเวลาและเงินทุน จำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพียงบางส่วน เพื่อศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้ง ส่วน ข้อมูลในวงกว้างนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

อนึ่ง เนื่องจากจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้มีเพียงร้อยละ 68 ของ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการใช้จริง ๆ ดังนั้น การอ้างถึงข้อความรู้ต่าง ๆ ที่ได้ก็นับได้หมายความว่า เฉพาะกลุ่มตัวอย่างนี้เท่านั้น แต่ไม่ได้หมายรวมถึงประชากรทั้งหมด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 หมายถึง หลักสูตรที่กระทรวง ศึกษาศาสตร์ ได้ประกาศใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีพุทธศักราช 2524 ซึ่งประกอบด้วย แผนการเรียนวิชาสามัญ และแผนการเรียนวิชาอาชีพ

แผนการเรียนวิชาอาชีพ หมายถึง การกำหนดรายวิชาอาชีพที่เป็นวิชาเลือกอย่างมี เป้าหมาย ซึ่งนักเรียนและโรงเรียนจะพิจารณาาร่วมกัน โดยคำนึงว่า นักเรียนจะมุ่งไปประกอบ อาชีพใด และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้กำหนดให้นักเรียนที่เลือกเรียน วิชาอาชีพตามแผนการเรียน จะต้องเรียนรายวิชาอาชีพเพิ่มจากวิชาบังคับส่วนที่เป็นวิชาพื้นฐาน

วิชาอาชีพไม่น้อยกว่า 39 หน่วยการเรียนรู้ หรือประมาณ 2 ใน 3 ของวิชาทั้งหมดที่ต้องเรียนตามหลักสูตร โดยเลือกจากสาขาใดสาขาหนึ่งจากวิชาที่กำหนดไว้ 4 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม

แผนการเรียนวิชาอาชีพ (วช.1) หมายถึง การกำหนดรายวิชาที่เปิดสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมสามัญศึกษา ในประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม ซึ่งมีการเรียนวิชาอาชีพบังคับ และวิชาอาชีพเลือกรวมกันไม่น้อยกว่า 1,870 คาบ และไม่เกิน 3,060 คาบ

แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2) หมายถึง การกำหนดรายวิชาที่เปิดสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมสามัญศึกษา ในประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม ซึ่งมีการเรียนวิชาอาชีพบังคับ และวิชาอาชีพเลือกรวมกันไม่ต่ำกว่า 3,080 คาบ

ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 (วช.1) และแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 (วช.2) ในปีการศึกษา 2527 และปีการศึกษา 2528 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 7

การติดตามผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง การศึกษาติดตามผู้สำเร็จการศึกษาโดยการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ในด้านความเป็นประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และศึกษาสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านการศึกษาต่อ และการทำงาน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 7 ที่จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ให้ตัวนักเรียนได้เลือกเรียนมาตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2525-2526 ซึ่งทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามาตามแผนการเรียนวิชาอาชีพในปีการศึกษา 2527 และปีการศึกษา 2528

สถานภาพทางการศึกษา หมายถึง สถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ ภายหลังจากที่ได้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ว่าเป็นผู้ที่ได้เข้าศึกษาต่อ หรือไม่ได้เข้าศึกษาต่อในสถาบันทางการศึกษาใด อันเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สอนในหลักสูตรที่สูงกว่าหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ ภายหลังจากที่ได้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายแล้วว่าเป็น ผู้ที่ได้ทำงาน หรือประกอบอาชีพในหน่วยงานต่าง ๆ หรือการประกอบอาชีพส่วนตัว หรือทำธุรกิจ ต่าง ๆ อันเป็นผลให้ได้รับค่าตอบแทนจากการประกอบอาชีพหรือกิจการนั้น ๆ หรือผู้ที่ไม่ได้ทำงาน ซึ่งจะไม่ได้รับค่าตอบแทน

ความเป็นประโยชน์จากแผนการเรียนวิชาอาชีพ หมายถึง การนำความรู้ และ ประสบการณ์ทางด้านวิชาอาชีพที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ในการศึกษาต่อ หรือไปใช้ในการทำงานในหน่วยงาน ต่าง ๆ หรือไปใช้ในชีวิตประจำวัน มากน้อยเพียงใด หรือไม่สามารถนำไปใช้ได้เลย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อทราบถึงความเป็นประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผน การเรียนวิชาอาชีพ ที่มีต่อการนำไปใช้ในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เพื่อทราบถึงสถานภาพทางการศึกษา และสถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จ การศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพทั้ง 4 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม
3. เพื่อเป็นข้อ เสนอแนะให้แก่กรมสามัญศึกษาในการพิจารณาความเหมาะสมของ รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ
4. เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่นต่อไป